

Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Mintis

Nr. 116
PIRMADIENIS
1946 M. LIEPOS MĖN. 15 D.
I METAI

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Paryžiuje nesusitariama

Paryžiaus konferencijoje vakar prieš piet užbaigtos diskusijos Vokietijos ateities reikalu. Nei vienu pagrindiniu klausimu neprieta susitarimo. Bevinio ir Byrne reikalavimas įvykdyti Potsdamo susitarimą dėl Vokietijos ūkinio vienaalytiškumo, susidūrė su Molotovo griežtu pasipriešinimu. Nors ir buvo priimtas Molotovo pasiūlymas dar šiemet rugsėjo mėnesį, po Jungtinių Tautų organizacijos plenumo posėdžio, susirinkti dar kartą pasitarti Vokietijos ateities klausimu, tačiau atrodo, jog amerikiečiai ir anglai, nelaukdami šių pasitarimų, imsis dalinių priemonių Vokietijos ūkinio vienaalytiškumo atstatymui. Tai aiškėja iš Bevinio kalbos baigiant diskusijas. Toje kalboje jis priminė, jog Anglija negali laukti kol apsispręs sovietai, nes Anglijos mokesčių mokesčiai nebenori ir negali ilgai finansuoti anglų zonos Vokietijoje išmaitinimą. To nenoro ir negalėjimo aktyvaizdoje Anglijos vyriausybė jaučiasi esanti priversta nedelsiant imtis savo zonoje Vokietijos pramonės pajėgumo pakėlimo iki to laipsnio, kad administravimo ir būtinų maitinimo išlaidos kiek galima greičiau būtų padengtos. Taip pat Anglijos vyriausybė yra pasirengusi bendradarbiauti su Amerikos vyriausybe abiejų valstybių okupacinių zonų ūkinio sujungimo reikalu. Tuo reikalu Anglija jau yra parengusi savo partneriams memorandumą.

Vakar dienos popietiniame posėdyje prasidėjo diskusijos Austrijos klausimu. Visi ministrai pareiškė savo nuomones. Tačiau atrodo, jog susitarimo, bent šiame posėdyje, nebus pasiekta, nes Molotovas atsiskakė iš viso svarstyti sutarties su Austrija reikala, kol nebus patenkintas jau senai sovietų keliamas reikalavimas pašalinti iš vakarinės Austrijos 4.000 čeknikų ir kitų tautų fašistų, tebe laikomų DP stovyklose. Nežinia, kaip į šią sąlygą pasiūlė kiti trys didieji, tačiau atrodo jau savaimė aišku, jog pasisekimo atveju panaši sąlyga bus pastatyta ir Vokietijos klausimą galutinai išsant.

Bado smėkla negresia

Londonas. JAV ūkio ministeris padarė pranešimą prezidentui Trumanui apie pasaulio maitinimo padėtį. Pranešime nurodoma, jog šių metų maitinimo krizė baigianti praėti ir bado smėklos gresmė nesanti rimta. Tačiau šio fakto konstatavimas dar neleidžia panaikinti iki šiol naudotų atsargumo priemonių, nes ir toliau nekurių kraštų maitinimas tegalės būti užtikrintas tik tarptautinio ūkinio bendradarbiavimo keliu.

UNRRA MAITINA BUDAPEŠTĄ

Londonas. Vengrijos sostinės burmistro pranešimu, 45% Budapešto gyventojų priklauso nuo UNRRA-os malonės. Sustojus

Aiškinama »Vokiečių turto« savoka

Londonas. Britų okupaciniai organai Austrijoje tariasi su sovietais dėl nustatymo sąvokos „vokiečių turtas“. Atrodo, jog bus sutarta laikyti vokiečių turtu tik prieš 1938 metus Vokietijai priklausiusias nuosavybes. Bent iki šiol, anot „Tasso“ pranešimo, sovietai yra paėmę tik dvi didesnes firmas AEG ir Siemens-Schuckert įmones, kurios jau ir prieš 1938 metus tikrai priklausė Vokietijai.

AMERIKIEČIAI PERDAVĖ AUSTRAMS VOKIEČIŲ ĮMONES

Londonas. Amerikiečių okupaciniai organai Austrijoje, vykdydami prezidento Trumano pažadą, perdavė Austrijos vyriausybei 280 vokiečių firmų, esančių amerikiečių zonoje Austrijoje.

VOKIEČIŲ ISSIUNTIMAS IS AUSTRIJOS ATIDĖTAS

Londonas. Austrijos vyriausybė susitarė su sovietų okupaciniais organais atidėti vokiečių išsiuntimą iš sovietų zonos iki kol bus galutinai nuimtas derlius.

ANGLIJA ATLEIDŽIA KARO BELAISVIUS

Londonas. Anglijos karo viceministerio pranešimu, Anglija atleisianti vokiečius karo belaisvius dar prieš talkos sutarties su Vokietija pasirašymą. Jau ir dabar yra pasirengta atleisti didesnę kiekį belaisvių, pirmoje eilėje demokratiniai nuštelkusių.

GEN. KÖNIG ATVYKO PARYŽIUN

Londonas. Prancūzijos užsienio reikalų ministeris vakar priėmė Prancūzijos aukštąjį komisarą Austrijai ir Prancūzijos karinių pajėgų Austrijoje vadą generolą Königą.

TRISTO VYSKUPAS PROTESTUOJA

Londonas. Triesto vyskupas per Canterberio arkivyskupą paskelbė griežtą protestą prieš Triesto klausimo išsprendimą beatsiklausus pačių miesto gyventojų. Toks klausimo sprendimas esąs priešingas Atlanto Chartai ir elementariausiems demokratiniams principams.

Sudarytas Italijos min. kabinetas

Rymas. Italijoje sudarytas naujas ministrų kabinetas. Min. pirmininkas yra krikščionių demokratų lyderis Gasperis. Jis taip pat valdys ir vidaus reikalų min. portfelį. Lig taikos sutarties pasirašymo jis taip pat vadovaus užsienio reikalų ministerijai. Paskum šį postovį paims socialistų lyderis Nennis.

PASIKEITIMŲ VENGRIJOS VIDAUS POLITIKOJE NENUMATOMA

Londonas. Vengrijos pasiuntinys Paryžiuje užtikrino, jog artimiausioje ateityje nenumatoma jokių didesnių pasikeitimų Vengrijos vidaus politikoje. Bažnyčios laisvė nebūsiama suvaržyta ir tikybos dėstymas mokyklose taip pat nebūsiama panaikintas. Tuo reikalu padaryti sovietų

užmetimai nėra ultimatyvino pobūdžio ir dėl jų tariamasi.

DEBATAI PASKOLOS KLAUSIMU ANGLIJAI BAIGTI

Londonas. Žiniomis iš JAV, šiandien parlamente baigiami debatai dėl sutėkimo Anglijai paskolos.

JAV delegacija Palestinos klausimui tritį jau atvyko Anglijon ir turėjo pasitarimą su Atlee.

ATVYKSTA TRUMANO ĮGALIOJINIS

Londonas. Ypatingas Trumano įgaliojimas su žinovų komisija sekančią savaitę atvyksta į Frankfurtą, kad nustatytų, kokias reparacijas gali mokėti Vokietija šiuo metu.

TAI BUVE DAROMA JŲ LABUI...

Niurnbergas. Niurnbergo byloje Franko gynėjas savo klientą dėl priverstinės lenkų deportacijos darbams į Reichą teisingai, sakydamas, jog jo ginamasis buvęs priverstas tat daryti grynai žmoniškumo sumetimais, kad pašalintų nedarbą, atsiradusį po pramoningos Silezijos prijungimo prie Vokietijos. O su Gestapo vykdytais žiaurumais Lenkijoje jis neturėjęs nieko bendrą ir negalėjęs jų sušvelninti dėl Himlerio su kitais nesiskaičiuojančių savarankiškumo.

KINŲ KARO AUKOS

Karo ministerijos apskaičiavimais Kinija kare su japonais netekusi 3 1/2 mil. žuvusių karių. Priškaitčius žuvusių gyventojų nuostolius, žuvusiųjų skaičius prašoka 10 milijonų.

UNRRA-os tiekimams, jiems visiems gresia bado mirtis.

MAKENZI KINGAS ŠVENČIA SAVO VALSTYBINIO DARBO 20 M. SUKAKTUVES

Londonas. Kanados ministeris pirmininkas Makenzi Kingas švenčia savo valstybinio darbo 20 metų sukaktuves. Jo laikais Kanada iš anglų kolonijos išaugo į pasaulinę galybę, kuri net savo buvusiai metropolijai gali teikti paskolas. Su ja šiandien rimtai skaitosi ir stipriausia pasaulio valstybė – JAV. Ji turi ne tik atomo bombos paslaptį, bet ir pačią bombą gaminančias įmones.

Gediminas Galvanauskas

Atgarsys iš Rytu

Kremlius siaučia Pavolgyje

Volgos žemupyje kalmukų respublika išbraukta iš žemėlapių. Ji padalyta tarp Astrakanės, Stalingrado, Rostovo ir Stauropolės sričių. Garsioji Elistos sostinė kuri karo metu buvo virtusi ginama pilimi, liko tik paprastu miestu.

Vokiečių Pavolgio autonominė respublika dinga nuo žemės paviršiaus jau 1941 m. spalio mėn. Tenyškščiai gyventojai išvežti svetur, greičiausia Sibiran. Katerinos II kolonistai, kurie išlaikė vokišką stilių iki pasukutinių laikų, iškeldinti, kad jie neliktų „penktosios kolonos aukomis“. Komunistų partijos nariai, kurių skaičius siekė 30.000, iššaudyti. Vokišką vietovardžiai surusinti. Marxstadt liko tik Marx. Autonominės respublikos didžiuluma prijungta prie Saratovo srities. Tik dešiniajame Volgos krante esanti buvusios autonominės respublikos dalis prijungta prie Stalingrado administracinio vieneto.

Ir visa tai primena Stalino žodžius, tartus 1943. XI 6 d.: „Visos tautos, neskiriant tautybės ir tikybos, turi sutelktinai kovoti ir vieninai kovoti prieš priešą tėvynės ir dirbančiųjų labui“.

A. Pierre rašo: „Respublikų panaikinimas ir didelio skaičiaus gyventojų iškeldinimas nekaiba, kad būtų buvusi „vienybė“ patriotiškai nusistatę TSRS tautos. Ne rusų tautos buvo tam tikrų nuotaikų ir, gal but, klastos. O tos tautos nepaprastai žiauriai nubaustos, visuotiniai išvežtos į Sibirą. Tie metodai jau seniai žinomi Sovietuose, kai kovota prieš kolektyvizacijos priešus.“

Didysis rusų slibinas, įvairiais ginklais besiramstydamas ir kas kartas naujais metodais, siekia seno tikslo — paglomžti neklausias tautas, išmesti iš tų vietovių, kuriose šimtmečius jų prosenėliai gyveno, iššaudyti milijniškus skaičius, jei rusiškajam, negaltingam stabui reikalinga. Didžioji apgaulė, kuri buvo šydu pridengta, pasirodo dienos viltoseje. Rusiškasis slautėjimas pakelčia vokiškąjį. Rusai vėl pasisavina carinius tikslus, metodus. Bet viskas dabar daroma be atodairis, siekiant imperialistinio tikslo. Jei carinė Rusija persekiojo, sovietinė naikina. Anuomet rusiškasis pasaulio išganymas atnešė tamsybę, persekiojimus, o dabar prakeikimą žmonijai, nuolatinę skurdą ir baimės slautėjiną pavergtoms, kenčiančioms tautoms. Ir visa tai baisiausia, kas yra iki šio meto žmogaus rankų sukurtas.

Nūrus atgarsys iš Lietuvos

Lietuva, bėdama ant slankščio didžiųjų pajėgų, pasmerkta praelyte nuolatinėi grėsmei, o dabar naikinimui. Pirmosios bolševikų okupacijos metu įvykęs išvežimas lietuviams tebestovė prieš akis. Po jo eina vokiškoji okupacija ir vėl antroji sovietinė okupacija, kuri tukstančius palydi į kapą, dešimtimis tukstančių išveža į Sibirą. Lietuva dabar tapo nuolatinio kalėjimu, o kalėjimai — kankinimo vietovė. Per juos perena dešimtimis tukstančių, kurie likę gyvi lydinai Sibiro nežinios.

Pastaruoju metu vėl ateina žinia, kad birželio mėnesio antroje pusėje iš Lietuvos išvežti tukstančiai „bendravyių“ su vokiečiais. Anuomet buvę valdininkai, savival-

dybių tarnautojai, ūkininkai atidavę prievoles, vengdami vokiečių persekiojimų, dabar yra aukos. Sovietams rūpi ne elementas, bendravęs su vokiečiais, ne jo nubaudimas, bet lietuvių tautos naikinimas. Jiems rūpi Lietuvoje įkurdinti kuo daugiau rusų, kad jie ten tapų šios respublikos gyventojais. Ši demoniška lietuvių tautos naikinimo politika yra paremta rusiškuoju imperializmu, kuriam dabar vartai atidaryti plačiausiai, kaip ir vokiškajam 1938 m., po garsios Munchenaiados. Kol rusiškasis imperializmas siaučia ir naikina mažesnes tautas, kol 100 milijonų rusų persekioja kitus 200 milijonų, pasaulyje negali būti taikos ir pasitikėjimo. To nepasitikėjimo kapinėse prieš

Pabaltijo klausimas esąs už revizijos ribų

„La Tribune des Nations“ birželio 7 d. tarptautinės spaudos apžvalgos skyriuje duoda keletą charakteringų ištraukų iš buvusio JAV ambasadoriaus Londone J. P. Kennedy studijos, išspausdintos „Readers Digest“ žurnale. J. P. Kennedy prileidžia, kad trečias pasaulinis karas yra galimas ir kad jis būtų pražūtingas mūsų civilizacijai. Jis kiltų, jeigu įvyktų skillmas tarp trijų didžiųjų. Pasak Kennedy, Rusijos politika reikia padalinti į penkius punktus: „Reikalai, kurie, ar mes norime ar ne, yra už revizijos ribų, pavyzdžiui: Suomija, Pabaltijo valstybė, Besarabija, Korela, kai kurie Vokietijos okupacijos aspektai“. Reikalai dėl kurių mes principe protestuojame, bet kurie yra už mūsų įtakos sferos, pavyzdžiui: Lenkija, Rytprūsiai, Šiaurės Koreja, dabartinė komunistų veikla, nusistatymas Jungtinių Tautų atžvilgiu. Reikalai, kur nesutarimas yra rimtas, bet kur karinė akcija yra neįmanoma, nors tai ir trukdo bendradarbiavime, ypač ūkinėje srityje, pavyzdžiui, Rumunija, Bulgarija, Turkija, Iranas, Mandžūrija, nepasisekimas Jungtinių Tautų bendradarbiavime, ypač atominės energijos srityje. Reikalai, kur Rusija iš nebendradar-

metus palaidotas vokiečių ir japonų imperializmas. Netrukus, gal net greičiau, kaip nūvokiame, turės įvykti paskutinis pasaulio apvalymas nuo piktžolių, išaugusių ant dešimties milijonų sudėtų aukų kapo, kuris išaugo pirmame pasauliniame kare. Antrasis pasaulinis karas savyje slepia daugelį naujų ir pavojų, o jų pats didžiausias išaugo iš teroristinės grupės — bolševizmo, kuris, kaip totorių ordos kuria pragarą žemėje. Didžiųjų idealų smukimo laikotarpyje lietuvių tauta turi sukandusi dantis kęsti ir kovoti, nors W. Churchillis skelbia — Pabaltijo tautų buvusios sudėties šiandieną jau negalima atpažinti. Nejaugi naujos pasaulinės santvarkos kūrėjai leis, kad amžius persekieta, kentusi ir kūrusi lietuvių tauta būtų nušluota nuo žemės paviršiaus, kaip Kaukazo kai kurios respublikos?

biavimo pereina prie paslėpto grąsinimo, reikalaujancio mūsų tiesioginės akcijos, siekiančios iki Rusijos pašalinimo iš UNO, pavyzdžiui: pastūmimas į vakarus Rusų zonos Vokietijoje, agresyvi politika Skandinavijos, ar Šiaurės Afrikos atžvilgiu, Rusijos pastangos dominuoti atominės energijos srityje. Reikalai prašoką ketvirtą grupę, grynai agresyvūs, išplaukia iš karinių veiksmų, pavyzdžiui: puolimas ar grąsinimas pulti vakarinius Europos pakraščius, Didžiąją Britaniją, Filipinus, Vakarinį Ramiojo Vandenyno pakraštį, ar Vekarų pusrutulį.

JAV politika turėtų būti realistišnė ir JAV turėtų būti stipriausia valstybė pasaulyje. Be to, JAV turėtų duoti suprasti, kad santykiai tarp JAV ir SSSR yra vienintelė neišspręsta problema, kad būtų išvengta naujo karo, JAV turėtų nurodyti, kuomet jos būtų priverstos griebtis ginklo. Baigdamas J. P. Kennedy daro tokią išvadą: Laukiant kas bus, mes turime stengtis išlaikyti JAV pirmavimą; mes turime būti tikri, kad reikia išlaikyti moralinę, politinę, ūkinę ir karinę jėgą tokioj aukštumoje, kad karo atveju jis būtų trumpas, lemiamas ir fatališkas užpolitikui“.

Rytai ryja tautas

R. Wraga rašo apie vieno ukraino, po spalio revoliucijos, ir Vakarų pabėgusio, o vėliau sugrįžusio, išpažintį atlikusio nuotaikas. Tai buvo 1929 m. Kijeve, ukrainas intelektualas šitaip kalbėjo:

Maskva mumis netiki. Maskva iš viso niekuo netiki. Buvom nuosirdūs ir visiškai lojalūs. Pasmerkėm otiską, kas Maskvai buvo nepatogu. Iškeikėme jūsų Vakarų, kurie kartu juk seniau buvo ir mūsų. Pristiekėm eiti prieš jus, prieš Europą. Pripažinom jį dievus. Savo trobas apkabėjom jū ikonom. Sutrypėm savo šventenybes, suprofanavom savo didvyrių kapus ir srutom apipylėm paminklus. Suklastojom savo tautos istoriją, idant pagelbėtumėm jū imperijos ir tautos klatai. Už tai nedaug reikalavom. Reikalavom, kad leistų mumis patiems, nors ir jų kانونais ir regulom tvarkyti savo buitį. Kvailukai! Nesupratom jų pinklių. Juk jiems kaip tik rūpi sunaikinti tautų savitumas. Itikėjom į mitą. Ir kas iš mūsų išsižadėjimo savo tėvų tikėjimo, tradicijų

ir istorijos? Perniek išdavystė. Kas kartas smarkiau einame į katastrofą, į visuotinį biologinį tautos išnaikinimą. Mus smaigia Kremliaus instrukcijos. Stiprėja teroras. Valios ir veiksmo žmonės dingsta iš savo krašto. Kas kartas daugiau činauniku ir Maskvos žandarų. Mes nebeturim balso. Mums, ukrainams, derlingiausios žemės pasaulyje savininkams, tenka mirti badu. Ateis laikas kai veltui po Ukrainos stepes ir paupius ieškosite ukrainų. Pilna čia bus kalmukų, kirgizų ir jakutų. Mūsų broliai jau žūsta Turkestano smiltynuos, kažkuriose tundrose, Užbaikalio dykumose ar Jenisejaus taigope Ukrainos nebėra. Težino visas pasaulis, kad Ukrainos nebėra. Tauta, kuri Vakarų išsižadėjo dėl Rytų, nepritaps prie Rytų, bet iš viso gali išnykti kaip tauta. Rytai yra vieni nedalomai. Negalima kartu ir lygiomis su jais gyventi. Negalima būti Rytų vergu, bevališku frankiu „K. T.“

DAILĖ LITERATŪRA MOKSLAS

J. Svaistas

Tik viena mazyti vamzdeli

Pasaulio galiūnų grumtynės jau buvo paskutiniame taške. Visą suknežinta. Vokietija tik savo užsispyrimo inercija tebesilaikė kovos arenoje. Ir žmonės, ir medžiagos ir visos vokiečių karo mašinos jau buvo apgalėtos. Karas Europoje turėjo baigtis.

Laukė tos pabaigos ir nugalėtojai ir nugalėtieji ir tie visi, kurie nekaravo, o tik kentėjo, blaškomi, stumdomi ir tam pačiam karui naudojami. Šitie žmonės kentėjo dvigubai, nes nuolat juos vijosi šiaurės rytų pavojus. Tas pavojus daug balsesnis buvo už patį žiauriausią totalinio pavidalo karą. Karas, nors siaubingas, bet ne visada reiškia dar mirtį: o čia garantuota pati klaikiausia mirtis. Kodėl?

Kas pirmomis savo nelaimių dienomis nepataikė tinkamai apsisotiti, tas nuolat turėjo kilnotis ir kilnotis vis tolyn į vakarus. Pakeliui lydėjo bombų kruša, gaisrų pašvaistės ir pikčiausi paskutiniškai nužmonintos načių administracijos veiksmai.

Tai buvo tremtiniai nuo Baltijos krantų — tautiškų, ramiųjų lygumų gyventojai. Jie lašas po lašo jungėsi su savaisiais ir sroveno upeliais į nuolaidesnę, ramią užuovėją. Čia susidarė klaneliai arba kolonijų užuomazgos. Varginios ir skurdžios buvo tos kolonijos. Turtingų sodų, derlingų laukų ir prabangiškos miestų aplinkos tremtiniai ligi paskutinės savo vietos išbarstė visa, ką vertingesnio buvo pasiėmę dar iš savo tėvynės. Atlikę ilgą bado, kančių ir mirties kelionę, jie lyg išgarinto vandens lašai, praėję laboratorijų destiliacijos procesą, likosi lengvi, švarūs ir beveik vienodo skonio.

Vienintelis džiaugsmas, kad nuaidėjo paskutinis karo šūvis, kad sugriautoj Vokietijoje likosi daug lauzo, ištuštėjusių barakų, kur kankinosi ir mirė belaisviai ir iš visur, kaip laukiniai žvėrys, sumedžioti darbininkai. Užterštuose, keršto ištūžime apgriautuose barakuose radosi pastogė; iš lauzo, iš griuvėsių krūvos buvo graibstomos būtiniausios kasdienybės reikmenys.

Krautuvės ir sandėliai jau buvo tušti. Griuvėsiuose ėjo lenktynės ir varžtynės dėl kiekvienos šukės, lentgalio ar parankesnio daiktėlio. Gyvenimas diktavo savo. Tiek kelionėj daiktų gausumas, tiek dabar jų trūkumas vienodai kankino ir slėgė. Susidarė kažkas robinzoniška ir paradoksiška. Komunizmo pagrindai bei neveliacija ir čia radosi trumpalaikiai ir nepraktiški dalykai. Vieni beveik nieko neturėjo, o kiti net į prabangą jau linko. Atsirado dviračiai, motociklai ir net iš laukų priglausti automobiliai. Pamažu ir iš nieko palėpė, rūsiuose susikūrė įvairios dirbtuvės: batsiuvų, elektrotechnikų, šaltkalvių, laikrodininkų, pagaliau auto.

Reikėjo tik iniciatyvos ir gera doza rizikos. Galimūnai neaprežti. Po neapgalvoto milžiniško karo tuojau atsivėrė balsus pralaimėjimas ir chaosas.

(bus daugiau)

Lietuvis Paryžiaus galerijoje

(Petro Kiaulėno tapybos parodos proga)

Dailininkas Petras Kiaulėnas, Paryžiaus lietuvių visuomenei sudarė malonią staigmeną, atidarydamas savo tapybos darbų parodą. Paroda yra siejama su greitu dailininko išvykimu į Ameriką. Petras Kiaulėnas savo darbus išstatė Chardino galerijoje, De Seine gatvėje, kurią reikia laikyti Paryžiaus tapybos centru ir naujų prancūzų meno atsiėkimų arena. Gausiose šio kvartalo galerijose rodomi žymiausi šio laikotarpio Paryžiaus dailininkai, susipelnę laurus ar drąsiais žingsniais išeinantieji į dvasines rungtynes.

Petro Kiaulėno parodos kataloge pažymėti 52 tapybos darbai. Gana didokas skaičius vis dėlto nė kiek nepakenkia išstatytų darbų kokybei, kurie apima beveik ketverių metų laikotarpį.

Stebint mūsų tautiečio kūrybą chronologine tvarka, tenka pastebėti, kad juo toliau, juo daugiau dailininkas pasineria į Paryžiaus meno sroves, iš sukauptai akademinio piešinio ir sodraus tamsių gamų kolorito, pereidamas į skambius paskutinės mados Paryžiaus tapybos tonus, kurie P. Kiaulėno tapyboje daugiau linksta į Renoir kuklumą nei į Matisse vulgarumą.

Diane Canivet rašydama apie Petro Kiaulėno kūrybą, šiaip atsiliepia: „Šioje blaivumo, deformacijos ir technikos efektų ieškojimo epochoje, kada paletė nuskurdo ir turi tendencijos į nešvarių ir nenutaralių tonų mišinį, P. Kiaulėnas mums patiekia vidujinio gyvenimo ieškojimų. Ir drąsiai atviros technikos pusiausvyroje jo paletė tampa vis tvirtesnė ir labiau tyresnė, švaresni ir rafinuoti tonai.“

Šis Diane Canivet išsireiškimas yra labai charakteringas lyginant P. Kiaulėno tapybą su jo kolegų prancūzų darbais, su kuriais ji riša ne tik dešimtmetis bendro gyvenimo, bet ir vidujinės, meninės kultūros saitai. Ir kai kuriais atvejais galima susebejoti, ar ji nebus prancūziškesnis už pačius prancūzus, kurie paskutiniu laiku atrodė paklydo savo ieškojimuose ir nebesuranda patys savęs.

„Paskutiniuose veikaluose P. Kiaulėnas praktikuoja, priešingai, mažus kablukų formos palietimus. Ši technika kiek pri-

mena Renoir, arba kai kuriuos po impresionistų atėjusius menininkus. Bet tie paveikslai, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo esą tik švelnios spalvinės harmonijos, labiausiai primena Bonnard techniką“ — šitaip Petro Kiaulėno tapybos techniką apibūdina G. Matore. Prie šio pareiškimo galima būtų pridėti nebet tiek, kad P. Kiaulėno technika keičiasi beveik kiekviename paveiksle ir šioje jis yra labai nepastovus ar dar nesuradęs savęs.

Įdomus reiškinys yra tas, kad peržūrėjus visus penkiasdešimt tapinių norisi eiti toliau, pamatyti dar. Nei jausmas, nei mintis nepavargsta, kaip tai atsitinka su žiūrovais kai kurių dailininkų parodose. Ir tai yra todėl, kad P. Kiaulėno darbai yra kuklūs savo ieškojimuose, be ypatingo problemų apkrovimo, neteikia žiūrovo minčiai didesnių uždavinių, paprasti tiek savo vidum, tiek ir išviršine tematika. Viskas, ką tapytojas norėjo pasakyti, yra čia pat, jo teptuko brūkštelėjimų paviršiuje.

Už tai jis, gal būt, suprantamas didesnei daliai tų, kuriuos meno sluoksniuose įprasta vadinti „miesčioniško skonio“ publikos vardu. Galima pasakyti, kad Petras Kiaulėnas stovi vidurkelėje tarp prancūzų impresionistų ir paskutiniojo laikotarpio dar galutinai neišsyrkėjusių ieškojimų. Ir sunku pasakyti, kur pasukęs menininkas. O kad jo, kaip tapytojo, veidas dar keisis, abejonės nėra, nes neilgas darbo laikotarpis jau turėjo žymių posūkių.

„Kas P. Kiaulėno tapyboje kreipia akis, tai nuosirdumas, su kuriuo jis atmeta bet kokią hetselybę ir ornamentumą. Ir tai visiškai nepaliečia jo kaip koloristo pre- (nukelta į 4 p.)“

Is Amerikos lietuviu kultūrinio gyvenimo⁶

LIETUVIŲ KALBOS TARMĖS

Buvęs Kauno universiteto prof. A. Sennas, šiuo metu gyvenęs ir profesoriaująs JAV, parašė angliškai studiją „Lithuanian dialectology“ (Lietuvių dialektologija). Studija buvo išspausdinta žurnale „The American slavic and East European Review“, nr. 3. Studija plačiai nagrinėja lietuvių kalbos tarmes. Daugumas žodžių yra kirčiuoti. Knygą išleido D. Antanaičiai, 1427 S 2nd St, Philadelphia, Pa.

LIETUVĖ LAIMĖJO MUZIKOS KUNKURSA

Chikagoje buvo suruoštas muzikos, pianio konkursas, kuriame dalyvavo 57 varžovai. Šį konkursą laimėjo lietuvis Sylvija Sabonis — Mc Elroy. Ji yra kilusi iš muzikališkos šeimos. Konkursą laimėjus, jai atsivėrė durys į radiją, į Chikagos simfoninį orkestrą.

ADV. NADAS RASTENIS — KANDIDATAS Į SEIMELĮ

Advokatas N. Rastenis vėl kandiduoja Demokratų Partijos vardu į Marylando atstovus. Jo kandidatūrą išstatė daug demokratinų klubų, jų tarpe ir lietuvių demokratų klubas

Jonas Nevardauskas

Fotografija

Tavė kai paimu į rankas,
Tu vis aiškesnė man darais.
Pro mirtį, gaudžiančias patrankas
Tavė nešiausi vakarais.

Tave sušlapusią per liūtis
Prie žiburėlio džiovinau.
Tolyn per užtvartas ir kliūtis,
Kaip savo laimę gabenau.

Esi nublukusi, mažutė,
Bet širdyje esi gyva.
Taip noris su tavim pabūti,
Kur parašyti žodžiai: Lietuva ...
Litubekas 1946 m.

Skaitytųjų pasisakymai

Mišrios vedybos

Mūsų stovykloje, gal todėl, kad ne visai stovykliškai gyvename, t. y. gyvename prietačiuose butuose, nors mūsų lietuvių čia apie 400, vedybų nuo karo pabaigos iki šiol, gal neperdėsiu pasakęs, įvyko 15–20. Mat, mūsų stovyklos žymią dalį sudaro jaunuoliai, buvę išvežti į darbus, vadinasi jauni žmonės, vedybinio amžiaus.

Iš suminėjų vedybų 60% sudaro mišrios vedybos. Tai labai liūdnas, tautai kenksmingas reiškinys ir kiekvienam prieš vedybas rimtai svarstytinas klausimas. A. A. dr. Šilupas lietuvių, susituokusių su svetimtaute, prilygino nudžiuvusiai medžio šakai. Kodėl taip? Todėl, kad gyvename ne vien sau, bet turime auginti ateinančią kartą savo tautai, bet ne svetimieji; ne taip, kaip višta, išperėjusi ančiukus negali jiems savo savybių suteikti. Ar galės žmona — ukrainietė, latvė, lenkė ar rusė užauginti sąmoningą lietuvių?

Yra žmonių, kurie sako, kad kai vaikas bėgios gatvėj su lietuvių vaikais, lankys lietuvišką mokyklą, tada persiims lietuviškumą. Bet tatai labai problematiškas reikalas. Taip, mokykla daug prisideda prie tautinio auklėjimo, bet tikroju gyvenimo kelrodžiu iki mokyklos ir vėliau yra šeima.

Todėl nebūkime savo tautos, ir taip jau skaudžiai apnaikintos, duobkasių, J. S.

Lietuvis Paryžiaus galerijoje

(atkeita iš 3 p.)

stižo. Petras Kiaulėnas yra tikras koloristas, ką pareiškia jau ankstyvesnėse savo drobėse, kuriose yra dar gana atsargiai asketiškas. Dabar jo drobėse ryškūs spalvų suteikimas. Čia pasireiškia jo šiaurietiška meilė dailiai medžiagai ir mineraliniam skaidriam koloritui, kas ir aukštųjų pakučių prancūzų tapyboje nebuvo intensyviai išreikšta. Charakteringas be galo turtin-gas fonas, kurio viduryje gėlės ar veidas šviežiai paprastas, neprarandąs savo realumo". Šie Maurice Scherer žodžiai patvirtina P. Kiaulėno tapybose dar jaučiamą giminiškumą realybei ir natūraliam nuosaikumui.

Iš čia pateiktų prancūzų, rašiusių apie P. Kiaulėno tapybą, ištraukų mes bent apytikriai galime susidaryti jo tapybos vaizdą, kuri prancūzų tarpe, atrodo, randa teigiama atgarsį.

Peržiūrėjus parodą ir jau beinanč De Seine gatve, ir prabėgomis žvilgtelintį kitų galerijų vitrinas, nejučiomis mintyse gimsta klausimas. Nesinorėtų kelti jo, kad nesugadint tos skaidrios, iš parodos išsineštos, nuotaikos, kad nesukelt mažiausio debesėlio virš to pasitenkinimo, kuris kyla numyse kiekvieno mūsų tautiečio pasiekimais ir laimėjimais džiaugiantis. Tačiau tas klausimas mums neduoda ramybės. O ką laimi Petro Kiaulėno asmenyje mūsų lietuviškasis menas? Ir jeigu jo darbai būtų išstatyti be pavardės, ar mes galėtumėme bent spėti jų autorių esant lietuvių? Žinoma, šis klausimas yra, gal būt, gerokai per drąsus, nes lietuviška mokykla tarptautinės tapybos arenoje kaip tokia dar neegzistuoja ir ryškiausiai galima pareikšti lietuviškumą, tai nebent tematikoje. Tačiau šiuo laiku, kada kova dėl tautinės dvasios nepriklausomybės yra pasiekusi aukščiausią įtampą kiekvienam, kad ir

Is Latvių gyvenimo

Išpūdinga latvių dainų šventė

Fischbachas. Birželio pabaigoje Fischbache latvių DP Franken apygardos vadovybė surengė nusisekusią ir išpūdingą dainų šventę. Gretimai esančiose Fischbache ir Maerzfeldo stovyklose buvo jaučiama šventinė nuotaika. Popietinė 2-trą dienų programa buvo pradėta rašytojų pasirodymu. O vakarop Fischbache — gražioje vietoje vyko pati dainų šventė. Atšlaitė, puiki vieta, geras matomumas ir puiki estrada pačią šventę dar darė malonesnę. Viename šone latvių, estų, amerikiečių lietuvių ir lenkų vėliavos; kitame šone: latvių, amerikiečių ir anglų vėliavos visą šventės vietovę patraukiančiai puošė. Visa tai aplink juosė latvių vėliavos, Sutemus choralai buvo apšviesti prožektoriais, o šonuose labai gražiai liepsnojo du fakalai.

Choral atliko 21 dainą, jų tarpe vieną lietuviškai: „Valiok dalgeli“ Juozo Strolio ir vieną estų dainą. Visos dainos buvo palydėtos gausiais aploidimentais ir amerikiečiams paliko gerą įspūdį apie pabaltiečius. Reikia pažymėti, kad šventė tęsėsi dvi dienas ir Maerzfeldo — Fischbache stovyklose buvo suvažiavę visos Franken apygardos latvių choral. Dalyvavo 14 chorų — 800 asmenų.

Šventės įžangą sudarė meno parodos atidarymas — Maerzfeldo stovykloje. Per atidarymą sveikino: UNRRA Team 303 vice-direktorius Mrs. M. Farden, latvių K-to pirm. E. Kordons, lietuvių K-to pirm. V. Liatukas, estų K-to pirm. G. Kuuskvere ir

DAINŲ ŠVENTĖ LIETUVOJ

Augustinas Gričius, buvęs lankstus savo pažitūromis, dabar yra Meno Vadybos aukštas pareigūnas. Jis, matyt, parašė sovietų laikraščiams apie „Tarybinės Lietuvos menines perspektyvas“, kur, be kitko, sako, kad š. m. liepos mėn. Vilniuje įvyks dainų šventė. Neįsivaizduojame, ką ten žmonės dainuos, jei kraštas yra prislėgtas ir išbadėjęs. Nebent pirmosios okupacijos kiekvieno vaiko mėgstamą dainelę:

Kompartija, komjaunimas —
Pigus vyžų nupynimas.
Juozapas vyžas pina
Kompartija išdalina.

mažiausiame pasireiškime nori ieškoti mums lietuviams, artimos dvasios pradmenų. Ir ima gallestis, kad neabejotinų gabumų žmonės, kokių reikia laikyti P. Kiaulėną, o taip pat ir daug kitų, atiduoda save kitiems. Tai jau ne kas kita, atleiskite už stačiokiškumą, kaip elgetos lazdos atidavimas. P. Kiaulėno parodoje, labai gaila, lietuviškos dvasios pasireiškimo nerandame. Nėra jos kaip tapyboje taip ir tematikoje. Net nerandame jos nė katalogo pavadinimuose. Ir to tikrai labai gaila.

Pabagai keletas biografinių žinių. Petras Kiaulėnas gimė 1909 m. Rokiškio aps., Maniškių k. Studijavo: Kaune-tapybą, Romoje-tapybą ir architektūrą, Paryžiuje-architektūrą ir urbanizmą. Tapyboje intensyviai dirba nuo 1942 m. Paryžiuje dalyvavo vienoje parodoje, ir surengė savarakišką parodą savo bute.

VI. Vljeikis.

kiti. Direktorė džiaugėsi gražiu pasirodymu ir įvertino pabaltiečių kultūrą: „tai yra tautos — pasakė, — kurios negali žūti“. Be to, pirmąją dieną vakare dar buvo suvaidinta R. Blaumanio „Launais gars“ veiklas Fischbache teatre. O antrąją dieną, kaip jau minėta, prieš prasidedant pačiai dainų programai, dar vyko pamaldos kiekvienos religijos bažnyčiose. O tuoj po pačių pietų dar įvyko futbolo rungtynės latvių — anglų, amerikiečių Nuernbergo komandų. Laimėjo latviai 3:1. Toliau sekė latvių rašytojų gyvasis žodis, kuris visus dalyvius paskui atkvietė išgirsti ir latvių dainų.

Apalmai tenka pastebėti, kad šventė buvo rūpestingai pasirengta ir įdėta nemaža darbo, ypač atsižvelgiant į dabartines sunkias sąlygas. Viskas buvo daroma parodyti latvių sugebėjimą tvarkytis ir parodyti Latvijos kultūrą bei jos atspindžius, kurie tampriai yra susiję su latviais tremtiniais. Ši dainų šventė rodė, ką laisvėje gyvenami žmonės sukūrė ir rodė, kad tos laisvės neatsizada ginti, nors dabar ir blogose ir sunkiose sąlygose (tropikiniuose barakuose) tenka gyventi. Ne barbarizmas ir teroras, bet laisvė ir kultūra tautas reprezentuoja. Pabaltijo tautos tą laisvę ir kultūrą gyna — tas joms yra išplėsta — ir jos negali žūti, nes tik tas laisvės ir kultūros nepasiekia ir nevertas, kas jos negina.

Br. Sušvė.

LIETUVIŲ DIENA AMERIKOJ

Ryšium su JAV Nepriklausomybės švente, Amerikos lietuviai liepos 4 d. suorganizavo didžiulį lietuvių dieną, kur suplaukė labai daug lietuvių. Bostono lietuviai tą pačią dieną surengė didžiulį mitingą, kuriame Lietuvos reikalais kalbėjo senatorius O'Konskis.

NAUJAS GINKLAS

„Dirva“ praneša, kad Amerika išrado dar baisesnį ginklą už atominę bombą. Jis gali išnaikinti ištisus miestus ir laukų derlius. Tai esąs tam tikrų perų (germ) švirktimas mikrobas.

Šis ginklas esąs tik Amerikos žinioje. Jis galės būti paleistas iš lėktuvo virš miestų ir laukų ir išnaikins visą gyvybę, ką tik užkludysias. Mirtis esanti greita ir užtikrinta.

RUSŲ KOLONISTAI VYKSTA Į RYTRPŪSIUS

Maskva. Britų zonoje leidžiamas laikraštis „Die Welt“ pranešė, jog per Maskvos radiją buvo paskelbta, kad į Rytrpūsius iš vidurinės Rusijos išsiųstas pirmasis transportas rusų kolonistų. Rytrpūsiuose yra numatyta įrengti apie 12.000–15.000 kolektyvinių ūkių.

Mintis

Thought • Lithuanian Daily Newspaper • Permitted by UNRRA Team 155 • Atsakingasis redaktorius J. Vasaitis • Eina kasdien be žventadienių • Memmingen, Airport, Baltic Camp • Prenumerata mėn 10 RM • Atskiras numeris 40 pf. • 07-91.92 „MINTIS“ Druck der Druckerei- und Verlagsgenossenschaft s. G. m. b. H., Memmingen (Bayern).